

САРИБЕКЯН М. С.

здобувач Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, помічник судді Полтавського районного суду Полтавської області

СУЧАСНИЙ СТАН КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Стаття присвячена висвітленню сучасного стану конкурентоспроможності ринку сільськогосподарського машинобудування України. Проаналізовані проблемні питання, які заважають вітчизняним виробникам створювати конкурентоспроможну техніку та запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: конкурентоспроможність, ринок сільськогосподарського машинобудування, вітчизняна сільгосптехніка, машинобудування, господарсько-правове регулювання.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день сільськогосподарське машинобудування в Україні характеризується застарілістю основних фондів та складним матеріально-технічним становищем, що призвело до низького рівня конкурентоспроможності підприємств даної галузі як на зовнішньому ринку, так і на внутрішньому ринку.

Метою даної статті є дослідження реального стану конкурентоспроможності ринку сільськогосподарського машинобудування України та розроблення шляхів, які сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської техніки з правової точки зору.

Об'єктом даного дослідження виступає вітчизняний ринок сільськогосподарського машинобудування. Предметом дослідження є система правових норм, що регламентують питання, пов'язані з підвищенням рівня конкурентоспроможності вітчизняного ринку сільськогосподарського машинобудування.

Аналіз останніх досліджень. Питання конкурентоспроможності вітчизняного ринку сільськогосподарського машинобудування не досліджувалось з позиції господарського права. У напрацюваннях з цього питання розглянуто переважно економічні аспекти, які впливають на конкурентоспроможність досліджуваного ринку, не акцентуючи увагу на господарсько-правовому регулюванні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток вітчизняного ринку сільськогосподарського машинобудування є одним із пріоритетних напрямків розвитку національної економіки України [1]. У зв'язку з тим, що однією із найважливіших категорій ринкової економіки, яка визначає місце суб'єкта господарювання

на ринку є конкурентоспроможність, необхідно розробити шляхи підвищення його рівня на ринку сільгоспмашинобудування.

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує вирішення питання щодо створення системи належного правового забезпечення розвитку та функціонування ринку сільськогосподарського машинобудування. На даний час правове регулювання досліджуваного ринку здійснюється за допомогою таких нормативно – правових актів, як Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу», Державна програма розвитку вітчизняного машинобудування для АПК на 2007–2010 роки, Державна програма активізації розвитку економіки та інші. Проте зазначені документи в сьогоднішніх реаліях не забезпечують належну реалізацію завдань створення та функціонування конкурентоспроможного ринку сільськогосподарського машинобудування. Чинні нормативні акти, на жаль, не підкріплюються необхідним фінансовим забезпеченням, що фактично унеможливує виконання цих актів учасниками відповідних відносин, а безпосереднє звернення до цих норм не вирішує в цілому проблеми щодо системного характеру економіко-правового забезпечення функціонування всієї сфери.

У зв'язку з відсутністю комплексної програми розвитку ринку вітчизняного машинобудування, виробникам сільськогосподарської техніки необхідно самостійно розробляти напрями підвищення рівня власної конкурентоспроможності. Разом з тим, відсутня фінансова підтримка з боку держави, яка б забезпечувала розробку і виробництво сучасної сіль-

госптехніки, що призвело до того, що вітчизняне сільськогосподарське машинобудування за своїм технічним рівнем суттєво поступається досягненням науково-технічного прогресу.

Як вбачається з результатів Всесвітнього економічного форуму рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності за 2016–2017 («The Global Competitiveness Index») у якому брали участь 138 країн, Україна посіла 85 місце після Намібії, залишившись в групі країн, які не досягли середнього показника конкурентоспроможності. Перші місця у Рейтингу зайняли Швейцарія, Сінгапур та США. Також, найвищий рівень конкурентоспроможності визначено у таких країн як: Німеччина, Японія, Швеція, Нідерланди, Великобританія, Гонконг та Фінляндія [2, 3].

Складається Індекс глобальної конкурентоспроможності з більше ніж 100 критеріїв, які згруповані у 12 контрольних показників: «Ефективність ринку товарів», «Розмір ринку», «Розвиток фінансового ринку», «Ефективність ринку праці», «Технологічна готовність», «Відповідність бізнесу сучасним вимогам», «Інноваційний потенціал» тощо. Негативними факторами для ведення бізнесу в Україні визначено: корупцію, політичну нестабільність, інфляцію, неефективну державну бюрократію, ускладнений доступ до фінансів, часту зміну урядів, високі податкові ставки, складність податкового законодавства, регулювання валютного ринку, невідповідну якість інфраструктури, обмежувальне регулювання ринку праці, недостатню здатність до інновацій, злочинність та крадіжки, погану етику робочої сили, низьку якість охорони здоров'я і недостатню освіченість працівників [4].

Як вбачається з Таблиці № 1 та Таблиці № 2 рейтинг України за позиціями Глобального індексу конкурентоспроможності в порівнянні з РФ, Польщею, Італією, Ізраїлем та Грузією є найнижчим. Проаналізувавши дані зазначеного Індексу приходимо до висновку, що на даний час Україна, на жаль, не є привабливою для інвесторів та не має переваг у конкуренції з іншими країнами.

Таблиця № 1

Позиції України в порівнянні з іншими країнами за Індексом глобальної конкурентоспроможності за 2015–2016 роки та 2016–2017 роки

Країни	2015–2016 р.р.	2016–2017 р.р.
Україна	79	85
Російська Федерація	45	43
Італія	44	43
Польща	41	36
Ізраїль	27	24
Грузія	66	59

Таблиця № 2

Порівняння позицій за 3-ма основними інститутами Індексу глобальної конкурентоспроможності 2016–2017 р.р. України та інших країн

Країни	Основні вимоги	Підсилювачі продуктивності	Інновації та фактори вдосконалення
Україна	102	74	73
РФ	59	38	66
Італія	47	43	28
Польща	45	39	55
Ізраїль	28	25	8
Грузія	46	69	113

На наш погляд основними факторами, що призводять до регресу у формуванні міжнародної конкурентоспроможності вітчизняного ринку сільськогосподарського машинобудування, є такі :

– відсутність стратегії розвитку ринку сільськогосподарського машинобудування на довгостроковий період з урахуванням сильних та слабких позицій згідно з Глобальним індексом конкурентоспроможності;

– неналежне фінансове забезпечення ринку сільськогосподарського машинобудування з боку держави;

– виробництво сільськогосподарської техніки на застарілих устаткуваннях;

– не втілення інновацій в процес виробництва техніки;

– інвестиційна не привабливість ринку ;

– корупція;

– політична ситуація країни та війна на Сході країни.

Разом з тим, хочемо звернути увагу на те, що Уряд прийняв постанову «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 травня 2013 р. № 369» від 16.03.2017 р. № 147 [6], яка дозволить підвищити якість та конкурентоспроможність тракторів, зернозбиральних комбайнів та іншої сільськогосподарської техніки, які збиратимуться в Україні. Зокрема, для ефективного переоснащення сільськогосподарських товаровиробників сучасними технологічними засобами постановою встановлено ступінь локалізації виробництва техніки і обладнання підприємствами вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу та перелік основних технологічних операцій, необхідних для їх виробництва, що здійснюються на території України. Це дозволить вітчизняним підприємствам сільськогосподарського машинобудування налагодити виробництво сучасних технічних засобів, підвищити конкурентоспроможність машин за рахунок використання в їх конструкціях елементної бази провідних світових виробників, а також сільськогосподарським товаровиробниками отримати якісну, надійну техніку.

ку та обладнання з частковою компенсацією їх вартості, придбану у вітчизняних заводів.

Ще одним кроком до покращення рівня конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських машин є заснування в Україні у 2017 році громадської спілки «Українська асоціація підприємств машинобудування та інжинірингу», засновниками якої є ТОВ НВП «Херсонський машинобудівний завод», ТОВ «Велес-Агро ЛТД» та ГС «Всеукраїнська аграрна рада». Метою зазначеної асоціації є підвищення рівня конкурентоздатності ринку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування та аграрної галузі в загалом [5].

Висновок. Отже, на нашу думку, для приближення вітчизняної сільськогосподарської техніки до сучасних моделей світових виробників, тим самим підвищення їх конкурентоспроможності, необхідно:

- розробка Державної програми розвитку ринку сільськогосподарського машинобудування, що відповідатиме сучасним реаліям;
- державна підтримка підприємств сільськогосподарського машинобудування;
- створення комплексної програми інноваційного розвитку ринку сільськогосподарського машинобудування;
- оновлення технологічного устаткування підприємств;

- відповідність вітчизняних стандартів агропромислової продукції міжнародним стандартам;

- здійснення нагляду за технічним станом сільськогосподарської техніки, створення і ведення її єдиного електронного реєстру;

- випробування та сертифікації нових технічних засобів, контролю їх якості, відповідності сучасним вимогам;

- взаємодія підприємств агропромислового комплексу з науко-дослідними установами;

- організація міжнародних виставок, конференцій тощо на території України та сприяння участі вітчизняних виробників у таких заходах закордоном.

Реалізацію цих завдань можливо здійснити за допомогою іноземних інвестицій та фінансової підтримки з боку держави за умови створення дієвої системи господарсько-правового забезпечення цієї сфери.

Враховуючи вищевикладене, можемо дійти висновку, що на сучасному етапі вітчизняні підприємства, які виробляють сільськогосподарську техніку, не можуть конкурувати із іноземними виробниками сільськогосподарської техніки та приносити прибуток національній економіці, оскільки не відповідають сучасному рівню науково-технічного прогресу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України від 07.02.2002 № 3023-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. N 24. ст. 167.
2. Klaus Schwab, World Economic Forum «The Global Competitiveness Report 2016–2017». URL: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf.
3. «Україна втратила позиції у рейтингу конкурентоспроможних країн», 06.10.2016 року. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/ukraina-vtratila-pozicii-u-rejtingu-konkurentospromoznih-krain>.
4. «Позиція України в рейтингу країн світу за Індексом Глобальної конкурентоспроможності 2016-2017» 05.10.2016 року. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1>.
5. «В Україні з'явилась асоціація вітчизняних машинобудівників», 10.06.2017 року. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/v-ukraini-zavilas-asociacia-vitcznanih-masynobudivnikiv>.
6. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету міністрів України від 27 травня 2013 р. № 369» від 16.03.2017 № 147. *Офіційний вісник України*. 2017. № 25. стаття 723.

REFERENCES

1. Pro stymuliuvannia rozvytku vitchyznianoho mashynobuduvannia dlia ahropromyslovoho kompleksu: Zakon Ukrainy vid 07.02.2002 # 3023-III. (2002). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council Of Ukraine*. 24. st. 167 [in Ukrainian].
2. Klaus Schwab, World Economic Forum «The Global Competitiveness Report 2016–2017». URL: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf [in Ukrainian].
3. «Ukraina vtratyla pozytsii u reitynhu konkurentospromozhnykh krain», 06.10.2016 roku. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/ukraina-vtratila-pozicii-u-rejtingu-konkurentospromoznih-krain> [in Ukrainian].
4. «Pozytsiia Ukrainy v reitynhu krain svitu za Indeksom Hlobalnoi konkurentospromozhnosti 2016-2017» 05.10.2016 roku. URL: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1> [in Ukrainian].

5. «V Ukraini zivnylas asotsiatsiia vitchyznianskykh mashynobudivnykiv», 10.06.2017 roku. URL :<http://agravery.com/uk/posts/show/v-ukraini-zavilas-asociacia-vitchznanih-masinobudivnykiv> [in Ukrainian].
6. Pro vnesennia zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy: Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 27 travnia 2013 r. No 369» vid 16.03.2017 No 147. (2017). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 25, stattia 723 [in Ukrainian].

САРИБЕКЯН М. С.

соискатель Научно-исследовательского института правового обеспечения инновационного развития НАПрН Украины, помощник судьи Полтавского районного суда Полтавской области

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО МАШИНОСТРОЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНОЙ АРЕНЕ

Статья посвящена освещению современного состояния конкурентоспособности рынка сельскохозяйственного машиностроения Украины. Проанализированы проблемные вопросы, которые мешают отечественным производителям создавать конкурентоспособную технику и предложены пути их решения.

Ключевые слова: конкурентоспособность, рынок сельскохозяйственного машиностроения, отечественная сельхозтехника, машиностроение, хозяйственно-правовое регулирование.

SARYBEKIAN M. S.

Aspirant at the Research Institute of Legal provision of innovative development of NPRs of Ukraine, assistant judge Poltava region court of Poltava region

THE MODERN CONDITION OF THE COMPETITIVENESS OF THE DOMESTIC MARKET OF AGRICULTURAL MACHINE BUILDING ON THE INTERNATIONAL STAGE

Problem setting. Today, agricultural machinery in Ukraine is characterized by outdated fixed assets and a difficult material and technical situation, which led to a low level of competitiveness of enterprises in the industry both in the foreign market and in the domestic market.

Article's main body. The purpose of this article is to study the real state of competitiveness of the agricultural machinery market in Ukraine and to develop ways that will increase the competitiveness of domestic agricultural machinery from a legal point of view.

Conclusions and prospects for the development. So, in our opinion, for the approximation of domestic agricultural machinery to modern models of world producers, thus increasing their competitiveness, it is necessary:

- development of the State Program for the development of the agricultural machinery market, which will meet the current realities;
- state support of agricultural machine-building enterprises;
- creation of a complex program of innovative development of the agricultural machinery market;
- renovation of technological equipment of enterprises;
- compliance of domestic standards of agro-industrial products with international standards;
- supervision over the technical condition of agricultural machinery, creation and maintenance of its single electronic register;
- testing and certification of new technical means, monitoring their quality, compliance with modern requirements;
- interaction of agricultural enterprises with scientific research institutions;
- organization of international exhibitions, conferences, etc. on the territory of Ukraine and promotion of participation of domestic producers in such events abroad.

The realization of these tasks can be accomplished with the help of foreign investments and financial support from the state provided that an effective system of economic and legal support of this sphere is created.

Taking into account the foregoing, we can conclude that, at the present stage, domestic enterprises producing agricultural machinery can not compete with foreign producers of agricultural machinery and bring profit to the national economy because they do not correspond to the current level of scientific and technological progress.

Keywords: competitiveness, market of agricultural machinery, domestic agricultural machinery, mechanical engineering, economic regulation.